

А. Т. СОКОЛОВСЬКИЙ, доцент, *Д. М. КОЛОТИЛО*, професор,
О. М. КОВАЛЕНКО, асистент кафедри менеджменту КНЕУ

ВНУТРІШНЬОПРЕДМЕТНЕ СТРУКТУРУВАННЯ ЯК ОДНА З УМОВ СИСТЕМАТИЧНОСТІ І ПОСЛІДОВНОСТІ У НАВЧАННІ

Входження України у світову ринкову економіку потребує вдосконалення вітчизняної економічної освіти на базі міжнародних стандартів, заходів та правил. Складнішими стають навчальні програми, зростає кількість навчальних дисциплін, а відтак виникає суперечність між збільшуваним обсягом інформації і фіксованим обсягом навчального часу для її засвоєння. Підвищується потреба творчих знань, зростає абстрактність понять, що вивчаються, — все це призводить до того, що засвоювати матеріал, поданий словесним поясненням, студентам усе важче. Отже, необхідна наочна інтерпретація теорій, понять, процесів, законів, об'єктів з допомогою їх знакових моделей, поданих у вигляді схем, діаграм, рисунків, таблиць, побудованих за міжнародними правилами.

Схема — це спрощений, абстрактний опис чи зображення будь-чого в загальних рисах. Схеми, що відбивають організаційні відносини в економіці, називають оргограмами; схеми для віддзеркалення структури управлінського персоналу називають структурними, операційні процеси подають у вигляді оперограм; існують схеми потоку інформації та ін.

Схеми оформлюють екссимікацією, без якої неможливо зрозуміти зображення.

Екссимікація містить такі елементи: загальну назву схеми або діаграми, підпис вздовж осей координат і пояснювальні написи, які розкривають зміст окремих елементів графічного зображення.

Графіка стала міжнародною мовою економіки, виробництва, підприємницької діяльності тощо.

Необхідність внутрішньопредметного структурування як одна з умов виконання принципу систематичності і послідовності в навчанні, згідно з яким кожен елемент навчального матеріалу має логічно узгоджуватися з іншими, а наступний матеріал має базуватися на попередньому.

Часто можна побачити в лекційному матеріалі, в посібниках та навіть у дисертаційних роботах викладачів зображення спрощених схем чи діаграм з невідповідністю міжнародним

стандартам, що неприпустимо в розвитку навчального чи дослідного процесу.

Наглядним прикладом структурування дисципліни «Менеджмент» може бути курс «Дослідження систем управління», наведений у підручнику «Исследование систем управления» Є. М. Короткова (М., 2000).

Цей підручник добре знайомий викладачам кафедри менеджменту, але викладачам інших кафедр нашого університету також доцільно ознайомитися з ним як прикладом структуризації описової частини зі схематичним зображенням, глосарієм та комп'ютерною програмою навчання. У підручнику описано двадцять тем, зміст і характеристика яких ілюструються сімдесятьма схемами, виконаними різними кольорами та геометричними знаками.

Кожна тема чи лекція курсу має доповнюватися 1—3 схемами чи діаграмами, тобто спрощено і дохідливо. У схемах доцільно використовувати об'ємні геометричні фігури або плоскі геометричні знаки.

Курс чи лекція мають розширювати можливості розкриття матеріалу. Студент повинен отримати систематизований комплекс навчальної інформації: прослуховування аудиторної лекції, консультації з викладачем, опрацювання навчальної літератури, аналіз візуальної інформації (схеми, рисунки, малюнки, діаграми, формули), робота з комп'ютерною навчальною програмою або консультаційно-оцінними тестами, обговорення проблем у групі, обмін ідеями, знаннями й досвідом в дискусіях, ділових іграх.

Кожен із цих способів має свої переваги. Але ефект навчання досягається органічним їх поєднанням і комбінацією.

Найліпший варіант отримання знань — це комплексне використання текстової інформації з розшифровкою у вигляді схем, діаграм чи формул (рис. 1).

Структурування лекційного матеріалу має низку переваг, у тому числі дисциплінує розум, учить мислити логічно і чітко, розкриває проблематику, яку мають обговорювати на семінарсько-практичних заняттях.

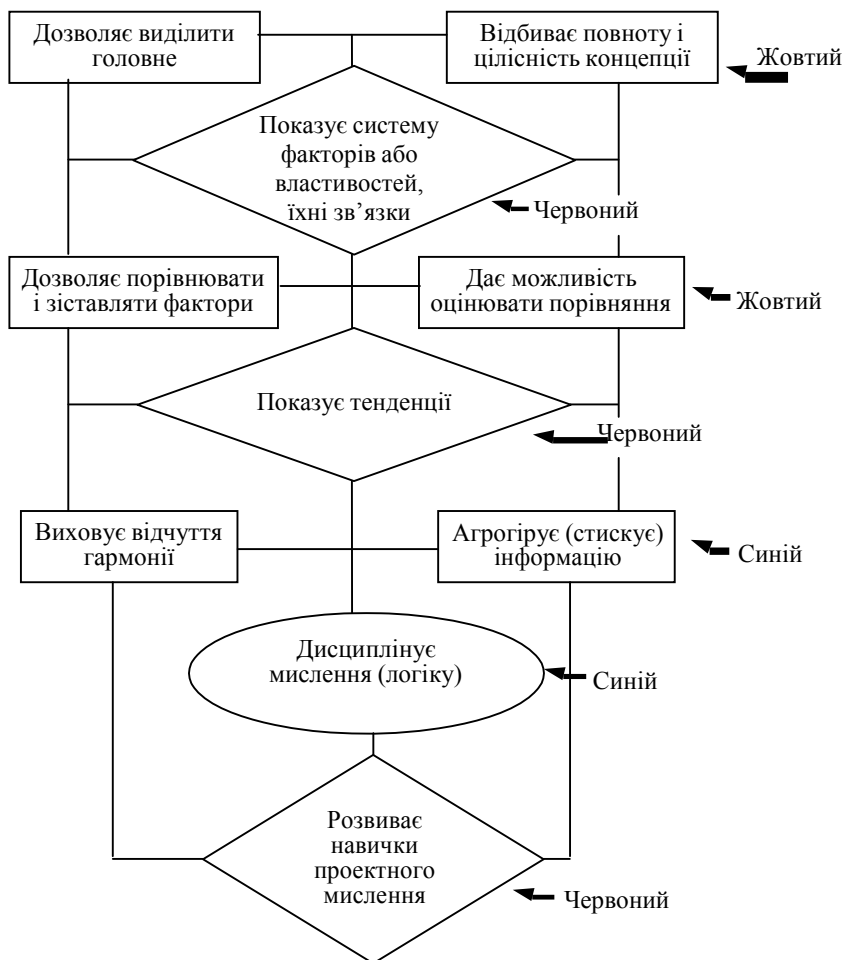

Рис. 1. Переваги візуалізації навчального процесу

Процес навчання в багатьох своїх проявах перетвориться в систематизацію і поглиблення знань, розуміння наукового підходу щодо оцінки проблеми і розкриття її змісту.

Текст лекції розшифровується чи доповнюється схемами чи діаграмами. Кожен розділ у посібнику чи лекції має подаватись у схематичній трансформації. Схеми являють собою не просто демонстраційний матеріал, а доповнення до текстової частини. Вони є методологічним ключем засвоєння лекції чи курсу. Усі положення в схемах повинні зображуватись у відповідних

взаємозв'язаних факторах, системі принципів, класифікації властивостей і параметрів, тенденціях об'єктивних змін. Схеми можна доповнювати рубрикою: «Питання для обміркування чи роздумування» (рис. 2).

Рис. 2. Спрощена схема цілей дослідження управління

Питання для обмірковування:

1. Чим визначається вибір цілі?
2. Що можна додати до цієї схеми?
3. Яка ціль дослідження впливає на методологію в цілому?

Можна вивчати курс і тільки за схемами. Маємо такі посібники. При цьому необхідно зрозуміти й освоїти методологію такого навчання. Воно може бути дуже ефективним, бо має багато переваг. Схематичне зображення є більш привабливим і доступним

для сприйняття й розуміння, ніж цифровий з відповідними описовими характеристиками. При цьому на підтримку логічних асоціацій спрацьовує орган зору, який порівняно з іншими органами чуттів має найбільшу пропускну здатність приймати інформацію.

Наочність зображення дає змогу не лише швидко сприймати сутність показників чи процесів, а й бачити те, що не показано в текстовій чи табличній формі їх подання. І головним тут є розвиток здібностей візуального й образного мислення, бачення цінності і прагнення до виділення головного, розуміння зв'язків у системі подання концепції. Таке навчання виховує відчуття гармонії і розвиває навички проектного мислення, дозволяє оцінювати подання і порівняння факторів.

Графічні зображення в лекційному матеріалі мають пізнавальну й аналітичну властивості. З метою підвищення ефективності і покращання якості навчального процесу викладачам кафедри доцільно використовувати інтерпретацію лекційного матеріалу курсів та практично-семінарських занять.

С. І. ТЕРЕЩЕНКО, канд. філол. наук, доцент кафедри української мови та літератури КНЕУ

ІННОВАЦІЙНИЙ ПІДХІД ДО ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ В ЕКОНОМІЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

Інноваційний характер сучасної освіти у практиці вищої школи реалізується у складній інтеграції комплексу профільних та непрофільних дисциплін. Причому останні згідно з концепцією «глобалізації освіти» набувають значної ваги у формуванні висококваліфікованих спеціалістів, здатних вирішувати складні комплексні науково-технічні, економічні та соціальні проблеми.

Курс «Українська література» повністю підпорядкований цій меті і спрямований на підвищення інтелектуального, морального й культурного рівня розвитку студентської молоді. Його теоретична спрямованість, тенденція до узагальнення набутих раніше знань з літератури, висвітлення певних літературно-художніх фактів у новому ракурсі, а саме у зв'язку зі світовим літературним контекстом, зумовлюють новий зміст і нові завдання цього курсу порівняно зі шкільним.